

ТЫЗЭКЬОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ 100 Макъ

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ иғъэзет

1923-рэ ильесим
пъэтхалэм
къыщегъэжъау
къыдэкы

№ 109 (22798)

2023-рэ ильэс

БЭРЭСКЭЖЬЙИ

МЭКЬУОГЬУМ и 21-рэ

ОСЭ ГҮЭНЭФАГЪЭ ИИЭП

6 +
ти сайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихъытыу нэклубъохэр

Яуахътэ

Кэлэцыкъухэм ягъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо уахътэ шуагъэ кытэу зэхэшгъэнэм ыкы ахэм япсауныгъэ гъэпйтэгъэнэм япхыгъэ һофхъабзэхэм Адыгейм мэхъанэшхо щараты.

Бэмышэу республикэм ирайонхэм ыкы икъалехэм арыйтурыт еджаплэхэм мафэрэ һофзышээрэ лагерхэр къащизэ-яуахъгъэх. Еджегъу ильесир къээзүхыгъэхэм яуахътэ джыдэгукъэ шыкъэм тетэу макъо.

Кошхъблэ районым мэхъогъум и 10-м къыщегъягъэхэй лагерь 11-мэ һоф щашэ. Мэфэ 21-м къыкъоц кэлэцыкъухэм 672-мэ яуахътэ гъэшшэгъонэу агъякошт. Нэбгырэ 602-м республикэм ибюджет къыхъягъэх ахъщэмкъэ, 70-м муниципальны бюджетым имылъукъэ зарагъэгъэпсэфыцт, ыпкъэ хэмъильэу гъогогъуито агъашхэх.

Еджеркъое гурыт еджаплэу N 3-м зыгъэпсэфыгъо уахътэр зэрэщаагъякорэр мы мафхэм нэрыльгэту тфэхъугъ, еджаплэм ыпэрапршэу адыгэ шен-хабзэхэм атетэу кэлэеджакъохэм һофадашэ. Щагум тызыдахъэм шыкъ эзкиятим адыгэ лъэпкъ шуашэ зыщигъ хуульфыгъэ кэрытэу,

кэлэцыкъухэр къетэкъокыгъэхэу тльээхъугъ. Ар тшюгъешэгъон хуугъэ, къызэрэтауагъэмкъэ, Еджэркъуа дэт културэм и Унэ ипащэу Хъоклон Хъамедэ адыгэ шен-хабзэхэр кэлэцыкъухэм къафелуатэ.

Еджаплэм ипащэу Хъасанэкъо Саидэ нэгушоу къытэгъокыгъ ыкы кэлэцыкъухэм яуахътэ гъэшшэгъонэу зэрагъэкъоштим пae ашлэхэрэр къытфилотагъэх.

— Ильес къэс тиеджаплэ лагерь къыщизэлтэхы, сабыйхэм агу риҳъеу къекуалэх. Мы ильесим кэлэеджакъло 60 къекуалгъа. Ахэм аныбжь ильеси 7-м къыщегъягъэхэу 17-м нэсынэу щит, ау мыгъэ нахыбэу къытфилотагъэхэр пэублэ классхэм арысхэр ары. ылэррапшэу гъот makъэ зиэ унагъохэм, сабыйхээ зэрысхэм къарыкъигъэхэр ары тштэхэрэр, джыри чыпъэ щылэ зыхъукъэ шлоигъоныгъэ зиэхэр къетэгъэблагъэх, — elo еджаплэм ипащэ.

Шокъ имылэу пчэдыхъ къэс зарядкэ ашы, пчэдыхъшихэм ынж пэшорыгъэш планэу зэхагъэуцуагъэм тетэу кэлэеджакъохэм джэгукъэ зэфэшхъафхэр, плунгъэ, патриотическэ мэхъанэ зиэ һофхъабзэхэр афызэхашх, ахэм гүшигъэту афхъху.

— Мафэ къэс гъэшшэгъонэу, шуагъэ кытэу кэлэцыкъухэм яуахътэ зэрагъэкъоштим тылъ. Кошхъблэ дэт кинотеатрэм, джащ фэдэу Хъакурынэхъабэл щылэ музееу Андырхъое Хъусен ёцэ зыхъырэм ыпкъэхэмъильэу тэшх. Аш нэмыкъэу дэгъэш заводэу «Мамрыкъо» зыфиорэм тирегъэблагъэ, аш иофишэн зэрэзэхищэрэр кэлэеджакъохэм ашлэгъэшшэгъон, нэмыкъ иофтхъабзэхэри ретэгъэкъохъ. Джащ фэдэу япсауныгъэ гъэпйтэгъэнэм фэши спорт зэнэхъокъу зэфэшхъафхэр афызэхэтэшх, — elo еджаплэм ипащэ.

Хэшыпкыгъэу непэ гъогочъуито агъашхэх, шапхъэхэм адиштэу меню эхэгъэуцуагъ. Зээгъыныгъэ адашыгъэу яшыкъэгъэ гъомылапхъэхэр къафашх, һэшоу афаупшэрихъ. Шхын щуугъэхэм анэмийкъэу, щэм хэшыкыгъэ гъомылэпхъэ зэфэшхъафхэр, пхэшхъэ-мэшхъэхэр, хэтэрыкъхэр, һэшу-лүшүхэр мафэ къэс аратых.

Мафэ къэс кэлэцыкъухэм ятмературэм медицинэм иофишэн афешы, санитар шапхъэхэр зэрифэшшуашу агъяцакъэх.

Кэлэцыкъухэр купищэу го-шыгъэх. Ахэм вожатэхэр, кэлэплюхэр ахэтых. Зэклемки нэбгырэ 12 мэхъух: пшэрхъа-къохэр, медицинэм иофишэн, физкультурэр языгъэхъырэр, социальнэ кэлэеаджэр, психологыр, вожатэхэр.

(Икъеух я 2-рэ н. ит).

Бжыхъасэхэм
яуахъыжын
Адыгейм
зыщифагъэхъазыры

Адыгейм и Лышихъэу
Къумиыл Мурат пишэ-
рыль зэрэфишиыгъэм
тетэу AP-м иминист-
рэхэм я Кабинет и
Тхаматэ игуадзэу Лы-
хээс Махьмуд республи-
ка семинар-зэлжэу
Шэуджэн районым Ѣы-
куагъэр зерищагъ.

Іофтхъабзэм хэлэжъагъэх
AP-м и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхаматэ Владимир
Нарожнэр, AP-м мэкъу-мэшым-
къэ иминистрэу Къуанэ Анзаур,
республикэм имуниципалитет-
хэм япашэхэр, лэжыгъэ мэкъу-
мэшым къышызыхъяжхэрэр.

Іофтхъабзэр рагъэжъэнэм
ыпекъэ ахэр Джэдэж районым
игубъохэм ашылагъэх, лэжы-
гъэмкъэ Лъэпкъ гупчэу П. П.
Лукъяненкэм ыцэ зыхырэм
бжыхъэсэ коц ыкы триккале
лъэпкъхэу къышыхахъяжхэр
зыщашгэгъэ лэжэкъуплэхэр
къызээпаплъхъягъэх.

Іаххээхэль обществэу «Дон-
дуковскэ элеваторым» игубъо-
хэм пстэумки бжыхъэсэ лъэпкъ
29-рэ, коц лъэпкъ 24-рэ аш-
шагъ. Ахэм ашыщхэр реест-
рэм джыри хагъягъэхэхэп.
Лэжыгъэмкъэ Лъэпкъ гупчэу
П. П. Лукъяненкэм ыцэ зыхы-
рэм илабораторие илашэу
Ирина Абловамрэ инаучнэ ю-
ышыл шхъыаэу Алексей Янов-
скэмрэ семинарым къызэ-
рэцшыагъэмкъэ, лъэпкъыкъэхэр
үзхэмрэ хъэцэ-плацэхэмрэ
апэуцужынхэ зэралъэкъырэр
зэрэгшэшшт.

Бжыхъэсэ коц лъэпкъышу-
хэр зыщашгэгъэ гектар пэччь цент-
нери 110 — 130-рэ къырахы-
жын альэкъыщт. Лъэпкъыкъэхэр
къызэрэзфагъэфедэхэрэм къы-
хэкъэу процент 15 — 20-къэ
нахыбэу лэжыгъэ къахыжы-
шүшт.

Адыгейм илэжъэкъуплэхэм
япроцент 33-рэ ары бжыхъэсэ
лъэпкъышу-хэр зыщашгэгъэхэр.
AP-м мэкъу-мэшымкъэ иминист-
рэу Къуанэ Анзаур семинар-
зэлжэу аш фэтихъыгъэу къы-
шиуагъ.

Джащ фэдэу министрэр рес-
публикэм иагропромышленнэ
комплекс иофишэм языти къы-
тигүшшыагъ. Ведомствэм къы-
зэритигъэмкъэ, гектар мини-

(Икъеух я 2-рэ н. ит).

Бжыхъасэхэм яIухыжын Адыгейим зыщыфагъэхъазыры

(Икінші).

108,4-мэ бжыхыасэхэр аашшэгтэйгээ. Аш щыщэу бжыхыасээ коцмэ гектар мин 88,5-рэ зэлльяубытыштыгъ. Селекциехэм-кэ Къэралыгто реестрэм хагъэхъэгъэ чылэпхъэ лъэпкъ 70-рэ ахэм арагъэкүгъягъ. Охътешшүхэм бжыхыасэхэм чылгашшүхэр арагъэкүгъах эз

Тъэшүхэр арагъэкүгъэх, лэжыгъэхэм япроцент 95-мэ тlöгъогто яшүшлагъэх.

«Адыгейим и Льышхъэ пышэрлыт къытфигъэуцугъ лъэныкъо пстэури къыдэтлъытээз, тажиит ахам дыхинччим, тээ

псынкіләнәу, техникәр сыйдигүүи хъазырыным, гъэстиниыхъе-щыфэ материалхэр щыләнхэм тыналә нахъ тедгъэтлынәу. Рес-публикаеми, муниципалитетхэми чыгуләжъхэм икъоу Ылпышыгъ къаратын фәе», — къылуагъ Пыхаса Махмұт.

Мэкүүмэцгээс Махмуд-
Мэкүүмэцгээс Махмуд-
Мэкүүмэцгээс Махмуд-

унээ программэм яшуа гэхээ мөн аухырэ иль эсийчүм республикэм ичигулжэх хэм техникэ 519-рэ къялэкхэгъагь. Адыгэ Республикэм иагропромышленнэ комплекс гъэрекло сомэ миллион 701,2-рэ хүурэ къэралыгьто йепыиэгьу къылыклагь. 2023-рэ иль эсийм сомэ миллион 780,5-м нэсэу ахьщэ къыфатуулшигь.

Нэүжкүм зээлжээгээр лэжьыгээм иүгъоижьын зэрэхэхшээг шыкжээн тегүүчилгээхэд. Мэжүү-мэжүүм илсэуулж хөмөн мөшчом замжинчимийн шиге

НЫМ, ХЫНЫГЬОМ ИЛЬЭХЬАН ГЬОГУХЭР ЩЫНЭГЬОНЧҮЭНХЭМ ЯПХЫГЭЭ 10ФЫГЬОХЭМИ АХЭПЛЯГЬЭХ.

Тээ тофы волхэмий ахгэлтийн вэх.
Федераль эн научнэ гупчэү «Дагээ зыхашыкырэ культу-рэхэмкэ Урысийн научнэ-үшэ-тэктэй институтэу В. С. Пусто-войт ыццэ зыхьэрэм» чылгэп-хъешүхэм якъыхэхынкээ гъэ-хъягэу илэхэмий зэүлкээм ща-тагчны Цаг дах.

Адыгэ Республикаэм
и Лышъхъэ
ипресс-къулыкъу
Суратхар: А. Гусев

Яуахътэ гъэшІэгъонэу агъакІо

(Иклюх).

Лагерым ипащэу Тхъаркъохъо Сайдэ кызыэриуаъэмкээ, А. Пушкиныр кызыыхъугъэ ма-фэм ехүулэу аш ипроизведе-ниехэм яхыгъэ сурэтхэр Кэлэ-цыкликхэм арагъэшыгъэх, пыш-сэхэм къафяджагъэх, къафа-гъэльтууагъэх. Джаш фэдэу Урысыем и Мафэ игъэклотыгъэу агъэмэфэкыгъэ, аш нэмыхкээу мафэ къэс сенгащыгъэу ахэлтыр къызыщаагъэльтэйон алъекшищ зэнэкъоокъухэр афызэхахъэх, адигэ джэгу амышлэу хүүрэл.

— Амалэу тиэм ельтыыгъеу, зыгъэсэфыгъо уахътэр күлэзцикүхем агу къинэжбыыним, шуягъэ хэлъеу эзхэшгэгъэним тыпиль, — elo Сайдэ. — Еджа-дам кружокхар шызыжатшашаа.

Кіләңцықұхәр ашығышынан
ахэм ахәлжыэх. Сабыйхәр
дъәчәфынхә закъор арәп шыз-
рыльәу тиlэр, типограммә
къыдықхәлтытагъ кіләңцықұхәм
шынғыз языгъягъотыщ зәдэгу-
шынгъүхәм язәхәшән. Гъогуры-
клоным ишапхъәхәр амыкуйон-
хәм фәш! полицием илоғыш-
хәм зәдегүшүнгъүхәр зәхащәх.
Адыгә шэн-хабзәхәр кызыытоты-
кырэ тоғтхьабзәз зәхәтымышын-
хурәп. Мары непә шым икъэ-
бар, адигә шуашәр шыфеда-
гъэр, ар зәраштыгъыщтыгъэр
Хъоклон Хъамедәз къафеуатэ.
Джащ фәдэу ижъырэ адигә
джекуктәхәр ятегъашләх. Аш нә-
мыккәу адигә тхыпхәм епхы-
гъезу тоғ адеш! Бәрзәжд Люд-
милә. Бзыльфыгъез Іәпеласәм
пұзам хишиңкүңгә тұндухъахар

кэлэеджаклохэм къафехы, зэришыхэрэй къафelyатэ, ахэр арьгъялах.

Кіләцікүхәм лъәшәу агу
рехы языгъәпсәфыгъо уахътә
зәрагъакорәр, ильес къес къа-
клохәри ахэтых. Ахәр зымы
фемыгъезагъәхәу зы такъикъи
къыхәкъырәп, апкышып агъэ-
пүтәнүм, япсауныгъе къәухү-
мәгъэнүм афәш! Йофтхъәбзә
зәфәшхъафхәри афызәхашә.

Лагерым мэдэ 21-у щагъэклоштыр гъэшІэгъонэу зэрээхашэштым имызакъо, ар щынэгъончъэним лъэшэу пылтыых. Экскурсие зээфэшьхъафхэм ашэнхэм ыпеклэ узэрэзеклон фаер къафалуатэ.

ДЕЛЭКЬО Анет.
Сурэтхэр Іашъынэ Аслъан
тырихыгъэх

Шъусакъ!

Федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Темир-Кавказ УГМС-м» къызэритигъэмкіэ, 2023-ре ильесым мэкьюогъум и 21-м оцхышхохэр къещыхнхэ, Адыгэ Республикаэмкіэ Красногвардейскэ, Шэуджэн, Кошхъэблэ, Тэхъутэмыхъо районхэм арыт псыхъохэр Пышээ. Лабэ ыкїи нэмыхъо псыхъохэр Пышээ.

хъо цыклюхэм лъэшэу псыр къащыдэ

Метеокүлгүкүм муниципальна образование хэмээн ядэжурнэ-диспетчер күлгүү күхэмэр яорганизациехэмэрэ игъя афельзэгту ренэу зэпхыныгъэ зэдырьлэнэу, гумэкыгъо къэхъун зэрильзэхыщтым фэхъазырынхэу. Адыгэ Республика ынтын ошэ-дэмшишэ юфхэмкэ и Комитет тхъамыклагъо къэхъун зэрильзэхы.

штымкіл қызығхам макъе аригъэун фада
Чыюопс нәшанә зиңе гумәкъыгъо къез
тәджын зильәкъыщ лъехъаным лъешеу
зыщысақъынхә фәе шапхъем техъанхеу
къехъун ыльәкъыщ авариехэм ядегъе
зыжыын фәгъэззегъеңт бригадэхэм чәши
мафи тоф ашәненеу игъо аफалъегъу
Чыпілә зыгъэзорышләжынымкіл қуулы
къухэм япащәхэм администрацием
иофышләхэр ягъусәхеу псәуплә-комму
нальнә хъызметым ипсөөлтә шъхъяләхэм

Іоғ зэршлээрэм чэши мафи гүунэ лъафынэу. Ошлэ-дэмшишэ тхъамыклагьо Адыгэ Республикаем къышыхъун зэрилъэкыщымкіэ муниципальнэ образованиехэм, къоджэ псэуплэхэм япашщхэм, зыкъеухъумэжкынымкіэ ыкъи ошлэ-дэмшишэ йоғхэмкіэ отделхэм ялоғышлэхэм, предприятиехэм, организациехэм, аварийнэ-къэгъэнэжъеко къулыкъухэм, учреждениехэм япашщхэм макъэ ягъэлгъэнэу.

Уштыхынхэр ыкІэм фэкІуагъэх

Тыгъасз, мэкьюогъум ял. Уштыхынхэр зэфэшхъяф-
и 20-м, аужырэ зыкI хэмкээ экзаменхэм ямыкло-
къэралыгъо уштыхынр пклюжынхэ пльэкъышт. А
гурит еджаплэр къэзыу-
хыхэрэм атыгь.

Информатикэр ыкI ИКТ-р мэфитю гошгъеу къягъэ, эзкIэмки ар нэбгырэ 73-мэ атыгь, ахэр зэкI Мыеекъупэ икIэлэ-
еджаклох, Мыеекъопэ гимна-
зиу N 5-м зыщауштых. Уштыхынхэм фэш балл 40-м нахь мы-
макIэу къырахын фае, зэфэхъысжхэр бэдээ-
гүм и 5-м къэнэфэштых.

Уштыхынхэр ыкIэм фэ-
къягъэхэм, апэрэ уцу-
гъом зымытышъугъэхэм джыри атыжынэу амал

хэмкээ уштыхынхэр джыри пклюжынхэ пльэкъышт. А мафем аш ятын аухышт.

Къэралыгъо аттестацион-
нэ къулыкүм къызэрэ-
щытуагъэмкэ, пешоры-
гъэш зэфэхъысжхэмкэ уштыхынхэр зэрифэшшуа-
шэу къягъэх, шапхъэхэм адимыштэу эи зекуагъэп.

Шыыпкъэ, уштыхынхэм ашыщхэм якIэуххэр джыри ашIэрэп. Ау экспертихэм

зээралытэрэмкэ, гъэрекорэм ельтыгъэмэ, мы-
гъэ Адыгэ Республикаем уштыхынхэр нахь дэгъоу щатгъях.

Хысалым ехыилагъэу къэплон хүмээ, профильнэр нэбгырэ 644-мэ атыгь, гуртымкэ балл 49,5-рэ нэбгыри 9-мэ балл 90-м нахьыбэ къахыгь, физи-
кальный нахь макI, ау мыгъэ балл 90-м езыгъехуугъэр нахьыб.

Хысалым ехыилагъэу къэплон хүмээ, профильнэр нэбгырэ 644-мэ атыгь, гуртымкэ балл 53-рэ къалэжыгь, нэбгыри 9-мэ балл 100 къахыгь.

Гъэрекорэм ельтыгъэмэ, а пчагъагъэр тэлкү нахь макI, ау мыгъэ балл 90-м езыгъехуугъэр нахьыб.

Шыыпкъэ, уштыхынхэм ашыщхэм якIэуххэр зэфэхъысжхэрэштых, зэгъэшшэнхэр ашыщхэр.

ДЕЛЭКЬО Анет.

А. Ёшын,

Зы такъикъэр афэшьыгъоштых

Къэралыгъом щыц нэбгы-
ре миллион 27-рэ зыхэко-
дэгъэ Хэгъэгу зээшхом ита-
рихъ шлэжь мыкIосэнхэм,
лэлэж зэфэшхъяфхэм хэбзэ-
дэгъухэр зээлахынхэм ате-
гъэспыхъягъэу зэрэ Урысыуеу

а зы уахьтэм такъикъэр щы-
шьыгъоштых.

Мэкьюогъум и 22-м сыйха-
тыр 12.15-м аш тэгээспыхъэ-
гъэ юфтхабзэу зэрэгэгъэгоу
щыклоштых Адыгеири хэлэ-

жэшт. Я ХХ-рэ лэшэгъум юф ашэштэп. Зэхэшаклохэр
ианах зэо мэхъаджэр зыпэ-
къэйгъэ яхахылхэмрэ яблагъэ-
хэмрэ цыифхэм агу къагъэкы-
жыштых.

Мы уахьтэм телевидением,
радиом, кабельнэ каналхэм

циифхэм къяджэх юфтхах-
бээм къихэлэжъэнхэу, сыйха-
тыр 12.15-м зы такъикъэр яунэе
автомобилхэр къызэтирагъэу-
ционхэу, заом хэкодагъэхэм
афэшьыгъонхэу.

— Организацихэм ялаа-
хэм, республикэм ис пстэуми
юфтхабзэм къыхэлэжъэнхэу
зафэтэгъазэ. Уйблэкигъэ пшэ-
ним мэхъанэшхо иI, — къа-
гуагъ зэхэшкю комитетым
хэтхэм.

**УРЫСЫЕМ
ИДЭЭ КЪУЛЫКҮУ**

**УРЫСЫЕ ФЕДЕРАЦИЕМ
ЗЫКЭУХҮМЭЖҮҮНҮҮМКЭИ МИНИСТЕРСТВ**

ЗээгъыныгъэкI къулыкъу зыхы зышигъохэм ятхын джырэ уахьтэм къэралыгъом щэкIо.

Сыда ац пылъир?

- ЗээгъыныгъэкI къулыкъур зыщахыщт шъольтырим икъыхэхын;
- Лэжьапкээр сомэ мин 300-м ехъу;
- Социальнэ фэгъэктотэнгъэхэр;
- Зыгъэспсэфыгъо уахьтэр зыщахыкъоштим зэрэнэсүштхэм ыкIи къы-
зэрэхъягъэхэм ыпкIэ араты;
- Медицинэ юлсыгъур, щыгъыныр, шхынхэр апкIэ хэмьльэу алэклигъахъэх.

ИшкIагъэр:

- Ильес 18 — 60 аныбжыныр;
- Гъэсэнгъэу класси 9-м нахь мымакIэ ялэнхэр;
- Псаунгъэмкэ купэу «А» ё «Б» хахъэхэу щытынхэр.

Гурит сэнэхъат ё ашьэрэ гъэсэнгъэу зиэхэм амал яI ильес къулыкъуу зэрэдашыхэрэм ычылдэхээ ильеси 2 дээ къулыкъур къыхахынэу.

УпчIэ пстэоу шуийэмкэ дээ комиссариатхэу шуузэпхыгъэхэм зафэжьугъэзэн шуульэкъыщт. МыеекъупэкIэ адресыр
мыш фэд: ур. Комсомольскэр, 217-рэ, я 119-рэ каб.

Телефонхэр: 8 (8772) 52-11-27, 8 (8772) 52-11-25

Къэнагъэр зы маф

Республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэр» 2023-рэ ильесим ия 2-рэ мэзих къышыуфа-
хынэу шууфааем, мэкьюогъум и 21-м нэс Почтэмкэ ац шуукIэтхэн зэрэшүүлэ-
кыщт уасэхэр мыш фэдэх:

Почтэм икъутамэхэу
республикэм итхэм:
Индексэу 4326-р:
мэзи 6-м — сомэ 1118,58-рэ
мэзи 5-м — сомэ 932,15-рэ
мэзи 4-м — сомэ 745,72-рэ
мэзи 3-м — сомэ 559,29-рэ

мэзи 2-м — сомэ 372,86-рэ
зы мазэм — соми 186,43-рэ
Индексэу 3816-р (фэгъэктэнхэр
зинэхэм апай):
мэзи 6-м — сомэ 1098-рэ
мэзи 5-м — сомэ 915-рэ
мэзи 4-м — сомэ 732-рэ

мэзи 3-м — сомэ 549-рэ
мэзи 2-м — сомэ 366-рэ
зы мазэм — соми 183-рэ.
«Адыгэ макъэр» зычэйт унэм
шыущыклатхэмэ
(шьор-шьорэу гъэзетым
шуукылыкён фае хъущт):

мэзи 6-м — соми 150-рэ
мэзи 5-м — соми 125-рэ
мэзи 4-м — соми 100
мэзи 3-м — сомэ 75-рэ
мэзи 2-м — сомэ 50
зы мазэм — сомэ 25-рэ

Мэкъумэш хъызмэтыр

Къэралыгъо Іэпилэгъур

Къашъхапэ

Адыгеим имуниципальнэ образование анахь инхэм ащыш Тэхъутэмъкьюе районым мэкъумэш хъызмэтым епхыгъэ чыгу гектар мин 18-м ехъу ил. Ащ щышэу мин 15 — 16-р ары ильесым алэжырэр.

— Адрэ къанэрэ гектар мин зытущыр пынджлэжыпэхэу, севооборотым пае «зызгъэлэсфыхэрэ» ары, — къыуагъ район администрации мэкъумэшымкэ иотдел ипащу Бэшыкъо Азэмат джырблагъэ мы районым тыкуягъэу гүшшэгъу тызыфхъум.

Ащ тызэрещигъэзъозагъэмкэ, мыгъэ пстэумки гектар 14708-у агъенэфагъэм щышэу 3847-р бжыхъэсе коцым, 349-р рапсым арагъэубитыгъ, гектар 90-м хъэр, 24-м тритикалер атырахъагъ.

Джащ фэдэу гъэтхэс натрыф гектар 1381-рэ, тыгъэгъазэу 2494-рэ апхыгъ, хэтэрикхэр, нахъыбуз щыбжый, къэбэскъэ зэфешхъафхэр, гектар 71-мэ ашагъэтыхъагъэх, ильесым къэкъыжырэ уцэу гектар 17 хальхъагъ. Ахэм анэмымкэу, зэнтх гектари 115-рэ, горохэу 285-рэ, сою 135-рэ ял, ячыгхэм зэрашхъурэр аулъэкунэу гъэжко гектари 180-рэ апхыгъ.

Тэхъутэмъкьюе районым, нэмымкэ муниципальнэ образование ихъем ягъепшагъэмэ, анахыбэу пынджыр къышагъэкъы. Пстэумки гектар мини 6-м ехъу ял, мыгъэ гектар 5720-рэ хальхъагъ.

Мыгъатхэ ыкыгъ гэмафэм пидзээжыгъэу бэу къызэрещхъэрэм, нэмымкхэм афэдэу, мы муниципальнэ образованием ичыгулэжхэри егъэхъу. Гъэтхасэхэм яхэлхъан гужуагъэ, ащ лэжыгъэм идэгъугын къышигъекъинкэ щынагъо.

— Чылэпхъакъэ зэфешхъафхэр джы щыэр бэ, — къыуагъ Азэмат. — Ахэм, клаасу чыгум егъэлэгъу хъуягъэми, игъом къыхэкъинхэр ахэтих. Арышь, чыгулэжхэм аш фэдэл лээлхэхэр нахъыбуз къыхахынхэм пыльых, пэшорыгъешьеу ахэр іэпчэлэгъанэ ашых. Ару щытими, зэклэми яамал зэфэдэл, ом зэхъокынгъэу фэхъурэл пэлчэ дегъештэгъуй. Мыгъэ къин альэгъу. Гушыэм пае, чыгум агъехъазырыгъэм къызыаххэкъе, техникэр хагъэхъан амьлъэкъизэ уцым зыкъештэ, ащ нэмымкэ юфыгъохэр къызедхых. Джащ фэд бжыхъасэхэри. Игъом ыкыгъ икью яшул шэнхэ алъэкъирэл, псыр ахэт зэйт.

Тэхъутэмъкьюе ыкыгъ Тейцожь районхэм ячыгухэр адрэхэм афэдэхэп. Краснодар псыыгын пэу зыпблагъэхэм ыпкъ къикъеу, чы чиэгъымкэ псыр къакъехъе, ошх тэкли ащ зыхэхъожыкъе хасэхэм уахэхъаныр къин мэхъу. Ары пынджым

нэмымкэу хальхъэхэрэм лэжыгъэ бэгъуагъэ къараҳыжынэу зыкъемыхъурэр.

Арэу щытими, иными цыкъуми, чыгулэжынхэм пыль хъызметшэпэлэ 30-м ехъу ялэм нахъыбэу бэм гъэтхэсэ лэжыгъэр чыгум рагъекъул, къэнагъэхэм, ошхэм амьгэхъохъумэ, мэфэ благъэхэм аухышт. Джы бжыхъасэхэр зиэхэм ахэм яхъыжын зыфагъехъазыры.

Тэхъутэмъкьюе районым ипнджлэжъэу гушыгъэу тызыфхъохъэхэм къэралыгъо Іэпилэгъур лъэшэу къызэрэшхъапэрэр, ар хэмьтимэ юф ашэныр къин къаззерафхъуштагъэр къыхагъэштэгъ.

— Пынджлэжынхэм имызакъо, нэмымкэ лъэнэхъохъэмкэ къэралыгъор къызэрэддеіэрэм шьори шуущыгъуаз, — къыуагъ Бэшыкъо Азэмат аш игүгъ зыфетшэй. — Шылпкъе, ар мэкъумэш хъызметшэпэлэ зиушомбгъунимкэ Іэпилэгъушо мэхъу. Зым къэралыгъом грантэу къыритьгъэмкэ унэе хъызметшапэлэ егъэспы, адрэм ригъэжъэгъахэм хегъахъо... Ильес къес ахъщу къатлупшырэри нахъыбэ мэхъу.

Мэкъумэш хъызметшэм хэхъоныгъэхэр егъэшыгъэнхэм фытегъэспыхъэгъэ программэ зэфешхъафхэм къадыхэлтэгъэрэ 2020-рэ ильесым сомэ миллион 24,1-рэ мы районым къыфатлупшыгъ. Ащ щышэу сомэ миллионы 4,5-р непэ пцэжырхъууним хэхъоныгъэхэр езигъэшшыре предпринимательхэм ашыщу Бгъэнэ Юрэ ихъызметшапэлэ ыгъэспынхэмкэ егъэжъапэ фэхъу.

Мы ахъщэм къихэхъыгъ Гло-

пындж гектар 500-кэ рагъэжэгъагъ. Ащ нахъыбэр цыфхэм япайхэу бэджэндэу аштэгъагъэх. Нэужым цыкъу-цикълоу ахагъахъозэ алэжырэр 2000-м нагъэсигъ, тапэкэ джыри ащ зыгъэушомбгун гухэль ял.

Блэкыгъэ ильесым пындж гектар 800 ялагъ, мыгъэ хальхъагъэр 650-рэ, адрэ къэнагъэм зырагъэгъэспэфыщт. Ащ имызакъо бжыхъэм коцыр рапсырэ апхыгъ, джы мыгъэ натрыф хальхъагъ. Коцыр гектар 850-рэ фэдиз мэхъу, рапсым 250-рэ рагъэубитыгъ, натрыфу апхыгъэр гектари 100 мэхъу.

Тызщыкъогъэ уахътэм пынджым ихэльхъан лъягъэкуатэштыгъ, ау нахъыбэм афэдэу, къызэрещхъирэм мы хъызметшапэлэри ыгъэгүжъуагъ.

— Ошхыр бжыхъасэхэмкэ федэ хъугъэ, тяшушлэнимкэ тильтэхъохъугъэп, ау гъэтхэ лэжыгъэхъэм яхэлхъан лъигъэктотагъ, — къыуагъ Наш Азэмат. — Арэу щытими, охътэ къэлхъын къыхэкъынхэм тэгъэспыхъэгъэ чылэпхъакъэхэр дгъэфедагъэхэшт, лэжыгъэм идэгъугъэ къыщымыкэнэу тэгүгъэ.

Мэкъумэшымкэ отделым ипащэ тызэрещигъэзъозагъэмкэ, мы хъызметшапэлэм гъэ къэс пынджым анахъыбэ къирхэ. Гушыэм пае, гъерекло зы гектарым, гуртымыкэ лъятарьтэу, центнер 90-м клахъэу къытгыгъ.

Къаугъоижырэр зычэлъыштыр ял, пынджыр пштэмэ, ар ехъхэм агъэкъабээ ыкыгъ агъэгъушыжы. Техникикэ зэтегъэспыхъягъэх. Шылпкъе, ащ нахъыбэр іэкъыбим къызэрещашыгъэм къыхэкъе, санкциехэр шылэнгъэм къызыахъэхэм, гумэкъыгъор къыздахъыгъ. Техникикэ къутагъэм хальхъащыр гъотыгъуа хъугъэ, ыуаси дэклоягъ, ау аши хэкъипэ къыфацьоты.

ХҮҮТ Нэфсэт.

Сурэтхэр: Іашъынэ Аслын.

Заповедникым хэс мышъэ пчъагъэр къалыйтэ

Къэралыгъо инспекторхэр, шенныгъэлэжъхэр, гуфаклохэр, зеклемки заповедникым иофышэ нэбгырэ 50 мышъехэм якъэлтытэн фежъагъэх.

Мышъеу Кавказ заповедникым къышеклокырэр зыфэдизир гээ къэс загъэунэфырэр жъоныгъуаклэм ыкъехэм адэжье мэкъуогъу мазэм иапэрэ мафэхэр ары. А уахътэр ары мышъехэр альпийскэ хуулэхэм къышатехъехэрэр, джащыгъум ахэр лъэгъупхъе мэхъу, къеплъитэнхэкли нахь йэрыфэгъу. Мыгъэ лъитэнир зырагъэжъяаэр мэкъуогъум и 13-р ары.

Мышъехэм якъэлтытэн нахь йэрыфэгъу хъуным фэшл заповедникым ишъолъыр Iахь 22-у зэтэраутыгъ. Йофшэнир къэзгъэхъыльэрэр заповедникым ишъолъыр ээрэнин закъор арап, къушхъэльте чыпэу зэрэштыр, ашт мышъехэр хэлъэгъукашыгаа эхэу зэрэхъурэр ары. Ом изытети бэ елъитыгъэр.

Блэкыгъэ ильэсхэм улъэклунэу ашыгъэхэм къызэрагъэлэгъуацъемкэ, къаухумэрэ шольтырим мышъэ 350 — 450-м нэс хэс. Къэбарыкъеу непэ аугоирэмэ къагъэльгъоцт мы псэушхъе лъэпкым чынальэм зэрэшыхахъорэр.

Iахь 22-у зигугуу къэтшыгъэм инахъыбэр къызшыкъухъэгъое ыкли зыпхырыкыгъое чыпэхэм аубыты. Пшъерлыр гъецэктгъэним пае километрэ пшын пчъагъэр лъэсэу е шымз уатесэу къепкъухан фаеу мэхъу. Непльэгъум къызэрэридээрэм елъитыгъеу в оптикер агъэфедээ мышъе пчъагъэр къалыйтэ, джащ фэдэу псэушхъе лъэгүхэр агъэнафх, ахэм яниагъе аши. Къэбарэу къаугоирэр зэклэ дневникым датхэ, ар купым идокумент шхъяаеу щиг. Йофхъабзэр зырагъэлокырэ ужым дневникимэ адэт къэбархэр зэфахьсыжых.

Мышъемэ япчъагъэр тхыгъенир апэрэ пшъерлыгъеу Кавказ заповедникым илэхэм ашыц. Мэкъуогъум мазэм ыкъехэм адэжье къушхъеэ пчэнхэм ялтытэн рагъэжъэцт, шышхъэйум домбайхэм афежъэштых, бжыхъем шышхъэхэр къалыйтэштых.

Къыхъэштыгъеэн фае, поэушхъеэ йэлхэм ялтытэн епхыгъе йофхъабзэхэр мы заповедникым зыщирагъэлокыкъихэрэр ильэс 100 хуугъе, апэрэхэр блэкыгъе лъэшгэйум ия 20-рэ ильэсхэм атхыгъааэх.

Кавказ къушхъэхэм ахэс мышъэ чапцээр зыфэдэр:

Темир-Къохъэлэ Кавказым ихъэктэ-къокл цунтхъэкошху. Камчактэм шыэ мышъемэ ялтыгъэмэ, кавказскэр инэп — гурытымкэ килограмми 120-рэ къышчырэр, ау килограмм

250-м нэс къэзыщчыхэрэми уархыылэ.

Мышъехэр кощирэ псэушхъэх. Ильэсэм иуахътэ елъитыгъеу ахэр заповедникым къыдэхъэх ыкли дэкъижых, къыголъ шъолъырхэм ахэхъажых. Арэущтэу щигт нахь мышъеми, ахэм япчъагъэр лъитээш шыгъен фае, ахахъом э ахэкъимэ ашт нэмыкш шыкъеклэ зэргэшшашуцтэп. Непэрэ мафэр пштэмэ, ахэм япчъагъэр хэмийхъуааэш, хэкыгъяаэ.

Сурэтхэр ыкли видео зэфэшхъяфхэр: Кавказскэ заповедникым ихъарзынэнц

<https://disk.yandex.ru/d/LhueYGrXklHgAg>
<https://disk.yandex.ru/d/POA0Var2QT6SKQ>
<https://disk.yandex.ru/d/fJQwVEkFlalcUw>
<https://disk.yandex.ru/d/cgs5dloOytUo-w>

Уплъэкъунхэр маклох

Къалэу Краснодар щыщ хъульфыгъеу ильэс 28-рэ зынбжыр зидэхъугъэр амышииу зэрэктодыгъэм къыхэклиу Урысын и Следственни комитет исследственэ Гъэйорышианлиу Адыгэим щыиэм Мыекъотэ районымкэ иотдел уплъэкъунхэр зэхицааэх.

Пэшюрыгъешъеу зэрэгэунэфыгъэмкэ, мы хъульфыгъэр гъусэхэр иэу республикэм зекло къэкуяа. Мэкъуогъум и 18-рэ псыхьоу Шхъэгуашэ зышигъэпскынэу рихъхъяа ыкли аш хэпкагъ. Псыхьо чъерым хъульфыгъэр рихъыжъяа ыкли аш ыхъыгъ. Мы чыпэм щигтигъе цыфхэр ашт иэпэгъо фэхъунхэ альэкыгъэн.

Джырэ уахътэм хъульфыгъэм лъэхъух, следовательхэр мы хъууэ-шлагъэм рихъилагъэхэм адэгүшшияаэх. Уплъэкъунхэм язэфхысыжхэмкэ процессуальне унашьо ашыщт.

Къэзэкъ ныбжыкъиэхэм язэлукъ

Адыгэим икъэзэкъ ныбжыкъиэхэм я Союз хэтхэм еджэлэ пшырэу Мыекъопэ гурыт еджаплэу N 17-м щыэр бэмышэу зэрэгэльэгъу. Хыаклэхэм а 1 — 4-рэ классхэм ащеджэрэ къэлэеджэко нэбгыришъэм ехуу къапэгъокыгъ.

Къэзэкъ цыкъухэу Валерия Гущинам, Илья Баклаговым ыкли Роман Моисеенкэм къэзэкъ джэгукъэхэр къэлэеджаклохэм арагъэльэгъу. Адэжэгъу ыкли къэзэкъ шуашэм нэуасэ фашигъу.

Къэзэкъ ныбжыкъиэу Александр Роговым къэлэцыкъумэ къафиотаэ хэушхъяфхыгъеэ дээ операцием ехъхэм яшшигъоньгъэ къэзэкъхэр зэрэхэлжъэхэрэр, иашэм узэрэпильын ыкли зэрэбгээфденэу щигти. Роман хэушхъяфхыгъеэ дээ операцием ехъ юшхъээхэлжъяа, Мыекъопэ къэзэкъ отдельным иатаман игуадзэу мэлжъэ.

Адыгэим икъэзэкъ ныбжыкъиэхэм я Союз итхаматэу Екатерина Загорулько игуэцкыкъиэ къэлэеджаклоэм плакат агъэхъазырыгъ, ашт дээклоплэ шуфэс зэрараахырэ гушыгъэхэр тыратхагъэх. Мыекъопэ къэзэкъ отдельным гуманитар иэпэгъоу хэушхъяфхыгъеэ дээ операциер зыщикиорэ чыпэм мэкъуогъум и 15-м ашагъэм а плакатри датуушигъ.

Зыкыныгъэ ахэльэу, команднэ къуаччэр къагъэльгъозэ къэлэцыкъумэ къапсэр зэпакъудыгъ, зэнэкъокуугъэх. Теклонгъэм фэбанэгъэх, шхъэктлафэ зэрэзэфашырэм къыхэкъеу, зэкошныгъэр теклигъ.

Адыгэим икъэзэкъ ныбжыкъиэхэм я Союз къыгъэхъазырыгъэ шуфхытынхэр къэлэеджаклохэм аратыгъэх, фэбагъэ зыхэлтыгъэ зэлукъэм ар къэх фэхъугъ.

Екатерина ЗАГОРУЛЬКО.

Монополием пэшюекъогъэнимкэ Федэ-
ральне къулыкъум Адыгэ Республикомкэ и
Гъэйорышианлиу хъульфыгъэ горэм тхъау-
сихэ тхыль къыиэхъэхъэгъаа. Iахъэ-
хэль обществэу «Банк Уралсиб» счет къы-
ызшызюихынэу игоу къызэрэфалъэгъу гъэр
ац шитэрэзигъэх.

Урсыые хэбзэгъеуцтэу диштэу арэущтэу зеклон-
хэ залъэкъищтыр ашкэ цыфым ылэктэ езэгъигъа-
гъэхэу щигтигъэмэ ары. Ау административнэ юфым
хапльэхэ зэххум, рекламэ нэшанэ зиэ къэбархэр
къыиэхъэхъанхэм абонентыр къызэрэзэгъыгъэр
обществэм къуушхъятахъын ылъэкъигъэ.

«Джащ къыхэкъеу Iахъэхэль обществэу «Банк Уралсиб» Федеральне законэу «Рекламэм ехъылтагъ» зыфилорэм ия 18-рэ статья иа 1-рэ Iахь къыщыдэл-
лытэгъэ шапхъэхэр ыкууагъэкъэ альтигатагъ, сомэ
мини 100 тазырэу тыралхъяа. Банкын тазырыр
къыпшынхъыгъыгъ, рекламэм ехъылтэгъэ хэбзэгъеу-
цугъэр нахыбээрэ ымыууконо мэдээлэхъыгъэ уна-
шьоу монополием пэшюекъогъэнимкэ Федеральне
къулыкъум Адыгэ Республикомкэ и Гъэйорышианлиу
ышыгъэхъэгъэхъыгъэ», — къытагъ монополием
пэшюекъогъэнимкэ Адыгем икъулыкъу.

Адыгем имызакъоу, хэгэгум инэмыкш шольыр-
хэмийн абонентхэм яшэхэйэу рекламэ нэшанэ
зиэ къэбархэр телефонкээ зэраашааэлкагъахъэрэмкэ
рекламэм ехъылтэгъэ хэбзэгъеуцтэу зэраукъорэр
къулыкъум агу къыгъэкъыгъыгъ.

Банкын тазырэ рагъэтыгъ

Монополием пэшюекъогъэнимкэ Федэ-
ральне къулыкъум Адыгэ Республикомкэ и
Гъэйорышианлиу хъульфыгъэ горэм тхъау-
сихэ тхыль къыиэхъэхъэгъаа. Iахъэ-
хэль обществэу «Банк Уралсиб» счет къы-
ызшызюихынэу игоу къызэрэфалъэгъу гъэр
ац шитэрэзигъэх.

Урсыые хэбзэгъеуцтэу диштэу арэущтэу зеклон-
хэ залъэкъищтыр ашкэ цыфым ылэктэ езэгъигъа-
гъэхэу щигтигъэмэ ары. Ау административнэ юфым
хапльэхэ зэххум, рекламэ нэшанэ зиэ къэбархэр
къыиэхъэхъанхэм абонентыр къызэрэзэгъыгъэр
обществэм къуушхъятахъын ылъэкъигъэ.

«Джащ къыхэкъеу Iахъэхэль обществэу «Банк Уралсиб» Федеральне законэу «Рекламэм ехъылтагъ» зыфилорэм ия 18-рэ статья иа 1-рэ Iахь къыщыдэл-
лытэгъэ шапхъэхэр ыкууагъэкъэ альтигатагъ, сомэ
мини 100 тазырэу тыралхъяа. Банкын тазырыр
къыпшынхъыгъыгъ, рекламэм ехъылтэгъэ хэбзэгъеу-
цугъэр нахыбээрэ ымыууконо мэдээлэхъыгъэ уна-
шьоу монополием пэшюекъогъэнимкэ Федеральне
къулыкъум Адыгэ Республикомкэ и Гъэйорышианлиу
ышыгъэхъэгъэхъыгъэ», — къытагъ монополием
пэшюекъогъэнимкэ Адыгем икъулыкъу.

Адыгем имызакъоу, хэгэгум инэмыкш шольыр-
хэмийн абонентхэм яшэхэйэу рекламэ нэшанэ
зиэ къэбархэр телефонкээ зэраашааэлкагъахъэрэмкэ
рекламэм ехъылтэгъэ хэбзэгъеуцтэу зэраукъорэр
къулыкъум агу къыгъэкъыгъыгъ.

Сятэжъ сэркIЭ зэкIЭмэ анахь дэгъугъ

Сятэжъэу Абыдэ Къесэй Нарыч ыкъом ишIэжь фэгъэхыгъ

ЗэлъашIэрэ кинофильмым кызэрэшиоу, «Цыфылыр — уешонэу псэп». Ар лацом игенетикэ къэзыгъэльэгъорэ закъор арэп, тинеущрэ мафэ къегъеннафэ, унэгъо клоцым иуцуни, цыфмэ узерахэтыштри, дэгъугъэм ишапхъэу тиунэе шынкъэ мэхъу.

Лыр ыкъи Адыгейим ашыпсэурэ быслты-мэнхэм язэфэсхэм мызэу, мытлоу ах-лэжъагъ. Адыгэ орэхдэу ащ кылощты-гъэхэр, Нарт эпосым щыщ къэбарэу кылуатэштыгъэхэр, диним къироулэ-штыгъэхэр, аудио ыкъи видео матери-алхэр гуманитар шэнгъэхэмкэ Адыгэ республикэ институтэу КIэрэшэ ТемботыцIэ зыхырэм ихарзынэц чIэлъых. Сэ джыри бэрэ ащ игъехъагъэхэм сакы-тегушыиэн слъекъыт, ау сизыфаер, ныбджэгъухэр, шусигуусэу кэлэцыкъум ынхэмкэ ащ ишыIэкIагъэм шъукъы-дыхэллэнэу ары. Ареутшэу зыкlaclорэр, сабиймкэ тури зы, цыфмэ игъехъагъэхэр, ашкIэ мэхъанэ зиIэр ежь ылъ-туэр, зэхишIэрэ ары.

Тэ типлакъо идэгъугъэ шапхъэ къэзы-гъэльагъорэ унагъор ары — тибаини-гъэ шынкъэу тицэгъяэрэ. Тэ типъэхъан пштэмэ, гражданскэ актхэр зы-щатхырэ гъэйорышIапIэмэ къаты къэз-рэшэрэм нахьыбэ ээрэзхэкъижырэр. Ар зыкIэхъурэр, сэ сишошыкъе, унагъор обществэм изы Iаххэу зэрэштыр э-рашыгъупшагъэр ары. Адэ, ащ фэдэ унэгъо Iаххэу зэхахъэхэрэ арыба тиобществэ зыгъэпсырэр, цыфмэ ып-къышол фэдэу хылыгъэу зэхэлъыр щы-зигъяэрэр?

СицыкIулем къыщегъэжъагъэу унагъор, лацор ыкъи сильэпкэ шу слъ-гъухэу сицэйтэджыгъ, ар зишушIагъэр сянэ-сятэхэр ары. Ау аперэ гу кын-дач-зэхашIэр эзгъэпсыгъэр сятэжь ишыIэкIэ-псэуки, изекlyakl, ащ сильы-пльэу зесэгъажъэр ары. СицыкIулем джыри бэ эзхэсымышыкъытгъэр, къызгурмышоштыгъэр, ау уахтэр klyagъе, сиакыыл уцугъе, джы къызгурой-жыгъыгъ сятэжь щэлажъеу ыкъи акылыгъеу хэлтыгъэр зэрэгтүнэнчъажъэр.

Сятэжъэу Абыдэ Къесэй Нарыч ыкъор общественникэу щытыгъ, Пшызэ шьо-

фыбэ къеблагъэштыгъэ, ахэм тшIэхэрэ-ри аперэу тльэгъульэхэри къахэкъытгъэх. Тятэжь зэргэльапIэрэм къихэкъеу тыдэ клоцхэми, гъусэ ашыщтыгъ. ХъакIещим къеблагъэхэу, шыкIепшынэм воехэу, ижыре адыгэ орэхдэр къаюхэу, нарт къэбархэр къаюатэхэу бэрэ эхэ-сыштыгъэх. Сятэжъэу Къесэй сэмэркье-ушхо хэлтыгъ, купыр къэзэштыгъеу зышлошырэм, къаюатэрэм ельтыгъеу сэмэркьеу къышытгъэ, ащ лыпытэу гушошо-шхы макъэм унэр зэлъишт-щыгъ.

Сятэжь юфшэнным мэхъанэшхо ри-тэу, щагу клоцыр зэргэзэшфэнээр, ащ ренэу дэлжэньнэр икIесагь, дэшхыха-штыгъэп. Пхъашэ Iэзагь, пхъэм юф зэришIэрэмкэ эи теклониен. Йылкы-кэ дэгъо зэхэльэу сицыкIулем ар сэ спъэгъущтыгъ, лъэпэ-лъагэу, ыпкэ ишы-гъеу, юфэу ыгъэцакIэрэм фэлазэу, ицыхээ зытелььжъеу щытыгъ. Ащ юф зэришIэрэм сильыпплэнэр сигопагь, щэмэджыри, уатэри, ошыри, нэмыхI Iэмэ-псымэхэри ыпкыышоль пышхагъэ-хэм фэдэу къыпшыхъуштыгъ. Арэу щитми, юфшэнным шыкIеу илэр тятэжь дэгъо къыгурьоштыгъ, егъэляягъеу ащ зебгэшхы зэрэмыхъуштыри ёшшэштыгъ. «МакIеу пшлэмэ, юфшэнныр уухыт, псынкIеу пшлэмэ — уиухыт» ащ къы-лоныр ишэнгъ. Etlan, ренэу сэгъашла-гьо, тятэжь юфшэнныр ыгощытгъэп, ыпэ къифагъэмэ, ёшшэштыгъ. «Мыр бэйтэфыгъэ юф е хульфыгъэ юф» ыбу зыкъи зэхидзыгъэп, иунахь пае ёшшэ-щытм емыхIу хэмьтэу ёлтытэштыгъ.

Икъорэльфхэр сятэжь шу ээриль-гъущтыгъэхэм шхъхафэу укытегушыиэн фэеу сэлтытэ. Ары, зэкIеми якъорэльфхэр шу альгэгъу, ежхэмииятэхъэм афэдэ щымыиэу альгэ, ау къорэльф пэпчэ цэ тедэу илэр эзфэшхъаф, а цэ тедээр ары пчэдэхъэрэ тэтэжъям укытэштыгъ хумэе къызэрэуаджэрэр.

Зэлимыгъэоу, рэхьатэу а зы цэ тедээр пшIэгъогъо кыыкIиотыкъыжын ельэкы, ар сыгу къызыкIыжырэм, джыри а сабыгъо лъэханым сизэлшэштэ. Ащ тлалэ ыыгъэу еджапIэм ильэс пчагъэрэ тизэрищаафээ фэдэу зэкIери ашагъэх Iou сшIэрэп. Гъэмафэр къызысырэм пшэсэу километриблыр ыкIуээ, пхъэш-хъе-мыхъхэхэр зэрыль Iальмэхъэр күшхъэфачьем ыплэ дэдзагъэхэу, ежь ащ готэу къытифишшэштыгъ. Пчэдэжым нэфир къызыкIидзырэм къыщегъэжя-гъэу чэц гольыжыгъюм нэс ащ ынаэ къыттетыгъ, игъорыгъоу зыгорэхэр къыти-фишшэхэу, ащ даклоу тигъасэу къытиш-хъарытыгъ. Джареутшэу унагъом имехъ-нэ, ащ ишшугъэ тятэжь ишIуагъэкэ зэхатшIеу тыкъэхьугъ.

Ильэс пшыкIулем къуэхэ тятэжь зыщи-мэхъыр. Ащ зэфагъэ хэльэу щыIэнэ-гъэр къызэрикIулем ишыхъат ыцIэ къызыраорэм, ар зышшэштыгъэмэ анэ-гүхэм, гүфэбэгъэ-гушо Iуплээр къызэ-ратехъэрэр. Ащ епхыгъэ гукъэхъяжь дахэмэ ташагъэгъээжы. Тятэжь игуу дэйкIэ ѿшыжъеу сэ зы нэбгырэ сиукала-гъэп. Адыгэкталэ имэштэ къеколIэрэ нахьыжмэ ащ игуущи щерохуу цыф-мэ къахэнэхъигъэхэр къыщаожхэу, агъэфеджэхъэхэр бэрэ къыхэкы. Адэ, быслыимэн диним ишьыпкъэу пыльхэм ашыщыбэ ащ гьогу зафэм тыригъэуцаагь, динир, адыгэ шэн-хабзэхэр, адыгабзэр шу аригъэлгэгъу.

Сэ сшхъэкэ ар анахь тэтэжь дэгъоу сэлтэйтэ, унагъом имехъан ащ сицэ-шлагь, щэлажъ къысхилхъаагь, цыфхэр шу сицэлгэгъу.

Сятэжь ренэу ѿштыгъ: «Баир мыль-кубэ зиIэр арэп, бэ зышшээрэр ары нахь». Ежь ѿшшэштыгъ: унагъор — щыIэнэгъэм ибайнигъэ шхъяа. Тэри ар тьыгъупшэ хууцштэп.

АБЫДЭ АРТУР.

Къэралыгъом ишъэф нэмыкI къэралыгъохэм аIэкIэзыгъахъэхэрэм уголовнэ пшьэдэкIыжь арагъэхьы

Урысыем щынэгъончъэнимкэ и Федеральнэ къулыкъу Адыгэ Республикомкэ и ГъэйорышIапIэ кызэреритыгъэмкэ, ащ фэдэу зеклохэрэм Урысыем и Уголовнэ кодекс ия 275-рэ, ия 246-рэ статьяхэм кызэрэдалытэрэм тетэу уголовнэ пшьэдэкIыжь арагъэхьы, Ильэс 20 хъапс атыральхъэ.

Сыд фэдэ лъэныкъоха а бээджэшшагъэм къыхиу-бытэхэрэр? Апэрэмкэ, IэкIыб къэралым е IэкIыб къэрал организацье горэм къэралыгъо шъэфкэ альгэйтэрэ къэбарыр аIэкIэхъэгъэгъэнэр. Ятлонэрэмкэ, Урысыем Федерацием пшшуеклоу зэрахъэрэ юфимкэ IэкIыб къэрал горэм мыльку, техникэ, упчэхъэгъу Iэплигъэу егъэгъотыгъэнэр. Яшэнэрэмкэ, хэгъэгум ипийхъу Урысыем Федерацием къуачIэкIэ къыпэуцужхъяхэрэм (дзэхэм), уэшыгъэ зэууплэн-тэхэм аххъаныр.

Урысыем ишынэгъончъагъэкэ зэрадар хүн зыль-кыщт юфхъабзэхэм ашээз ахэлжэхэрэм ильэсий хэлдэ атыральхъан альгэйт.

Къэралыгъо шъэфым хальтытэх къэралыгъом къы-тэгъунэрэ къэбархэу дээ, IэкIыб къэрал, экономикэ, разведкэ юфхэм, лъыхъон юфшэнным яхыгъэхэр. Урысыем Федерацием ишынэгъончъагъээ зэрадарын тохижъэу альгэ, а къэтчыгъэхэрэм афэгъэхъыгъэ къэбарыр нэмыхI къэралыгъохэм е IэкIыб къэрал организацье горэм зыIкIагъахъэкэ. Къэралыгъо

шъэфым хахъэхэрэр Урысыем Федерацием и Президент еухэсий. А спиксэм хэхъэх дээм, экономикэм, наукэм, техникэм, IэкIыб къэрал политикэм яхыгъэ къагъэгъунэрэ шъэфхэр.

Урысыем ишынэгъончъагъээ пшшуеклоу IэкIыб къэралым е IэкIыб къэрал организацием мыльку, техникэ, упчэхъэгъу Iэплигъэу шыкIе зэфэшхъафхэмкэ аратын альгэйт.

Бээджэшшагъэр ухыгъэкэ зальтэтэрэ ащ фэдэ Iэплигъэп зигугъу къэтшыгъэхэм аIэкIагъэхъэгъахээ зыхъукIэ ары.

Урысыем и Уголовнэ кодекс ия 275-рэ ыкъи ия 276-рэ статьяхэм зигугъу къашшырэ бээджэшшагъэхэрэ зезыхъафхэм хэбээ къулыкъухэм ашкIэ макъэ зариг-тэгъу IэкIыб къули Урысыем Федерацием пшшуеклоу юфхъабзэхэр къызэретэхъэгъэ зыхъукIэ, уголовнэ пшьэдэкIыжь рагъэхъырэп.

Урысыем щынэгъончъэнимкэ и Федеральнэ къулыкъу Адыгэ Республикомкэ и ГъэйорышIапIэ ипрес-къулыкъу

